

7. Les fases de la guerra. L'evolució dels fronts. (primera part)

**LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA
(1936 – 1939)**

El 18 de juliol: comença la guerra

La insurrecció, iniciada la tarda del dia **17 de juliol al Protectorat del Marroc**, es va estendre el dia següent per nombroses ciutats i guarnicions militars de la resta de l'Estat. Entre els dies 19 i 21 així quedava Espanya dividida en els dos bàndols de la Guerra Civil.

L'avenç dels rebels l'estiu del 36

- ❖ Durant els **darrers dies de juliol del 36** els rebels aconseguiren un pont aeri i naval massiu que va traslladar les tropes colonials per l'Estret de Gibraltar, gràcies al suport italià i alemany.
- ❖ Avenç en direcció a **Sevilla, Córdoba i Granada**, i en direcció a Extremadura. **Ocupació de Badajoz el 14 d'agost.**
- ❖ Avenç de l'exèrcit del Nord comandat per **Mola** en direcció a Madrid (per Segovia, Soria i Guadalajara).
- ❖ Enllaç dels **exèrcits del Sud i del Nord** a finals d'agost per Cáceres i Ávila.
- ❖ **Campanya de Mola sobre Guipúscoa.** **Ocupació d'Irun** (i tancament de la frontera amb França) i de **Sant Sebastià (13 de setembre de 1936).**
- ❖ El **17 d'octubre** també es va ocupar la ciutat d'**Oviedo** a Astúries.

Juliol del 36 – març del 37

La Campanya de Madrid

- **Setembre del 36** - Avanç sobre Madrid. Ocupació de **Toledo (dia 27 de setembre)** i alliberament del seu històric **Alcázar**.
- **Novembre del 36** - Fracàs en l'intent d'ocupació de Madrid, defensada per les milícies, les Brigades Internacionals i la Columna Llibertat (Durruti) arribada des de Catalunya.

Ofensives republicanes al front de Madrid:

- Febrer del 37 – Batalla del **Jarama**.
- Març del 37 – Batalla de **Guadalajara** – Derrota dels italians.

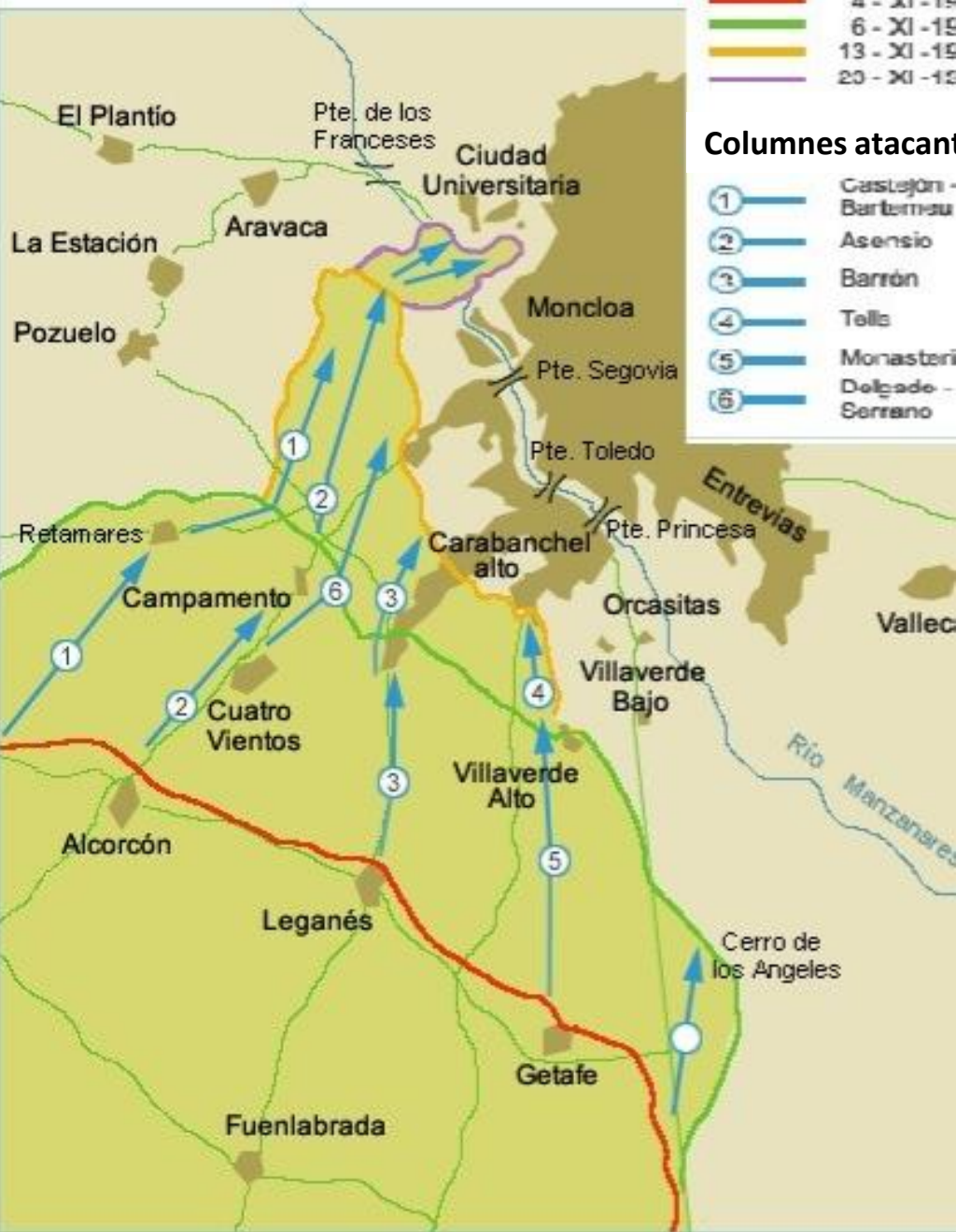
EL “ALCÁZAR” DE TOLEDO

21 de jul. de 1936 – 27 de set. de 1936

Fracassada la insurrecció a Toledo, uns 800 guàrdies civils més uns 400 soldats de l'Acadèmia d'infanteria de Toledo es van refugiar a la fortalesa de l'Alcàsser, on van resistir unes tres setmanes el setge de més de 8.000 milicians i els bombardejos republicans, i alguns intents de volar-lo amb dinamita.

L'Alcàsser fou “alliberat” per les tropes de Franco, que es va desviar del seu objectiu de Madrid, per aconseguir així una gesta que va fer créixer la seva aureola heroica i va confirmar el seu lideratge.

L'atac a Madrid

NO PASARÁN !

“Madrid será la tumba del fascismo”, i “No Pasarán”, eslògan d’origen incert que va utilitzar Dolores Ibárruri (“La Pasionària”, líder del PCE), en la defensa de Madrid.

Les tropes de Franco havien arribat a les ciutats de Móstoles, Leganés i Getafe a inicis del **mes de novembre**, mentre les tropes de Mola assetjaven la ciutat pel nord. Es va lluitar de forma molt dura a la **Casa de Campo** i a la **Ciudad Universitaria**. Defensada per les Brigades i sota les ordres dels generals republicans José Miaja i Vicente Rojo, Franco decidí finalment abandonar l’intent d’ocupació a final del mes.

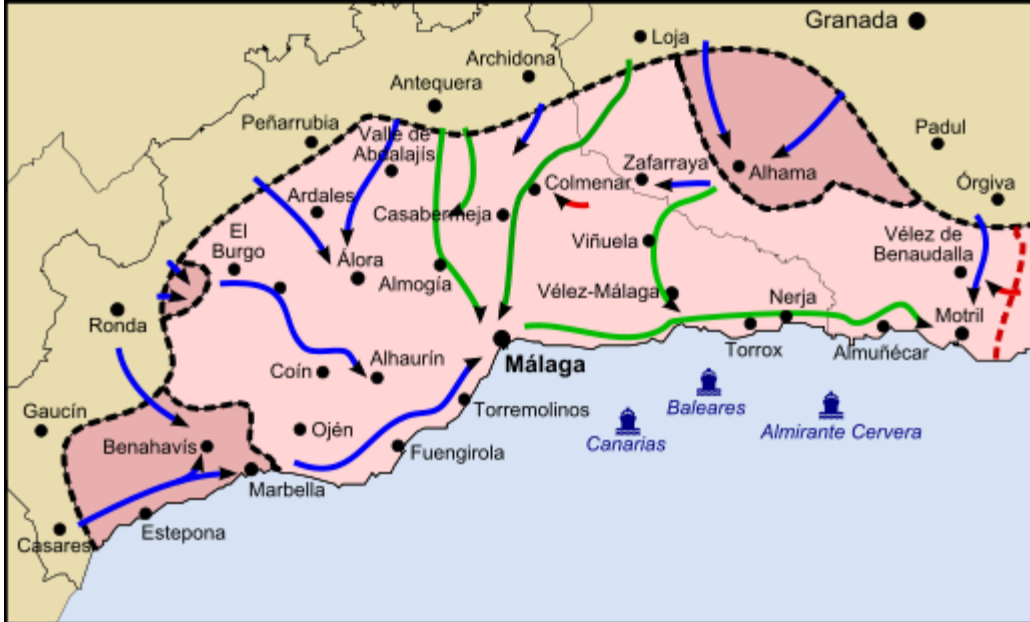

Les batalles del Jarama i de Guadalajara, i la caiguda de Màlaga

L'intent dels rebels d'aïllar i ocupar Madrid va fracassar per l'arribada de les **Brigades Internacionals** i per la **Columna Llibertat** (Durruti), i amb les victòries republicanes a la **Batalla del Jarama** (febrer de 1937) i de **Guadalajara** (març de 1937), en la que van intervenir un gran nombre de tropes italianes de la CTV.

La Batalla del Jarama (6 – 27 de febrer de 1937)

Al mateix temps, Franco va iniciar una ofensiva a Andalusia que va culminar amb l'**ocupació de la ciutat de Màlaga** entre el 3 i el 8 de febrer de 1937.

El general **Vicente Rojo**, cap de l'Estat Major de l'Exèrcit de la República des de 1937, va organitzar l'**Exèrcit Popular de la República**, formant les anomenades "Brigades Mixtes".

La Desbandá

- Després de la presa de Málaga (8 de febrer de 1937) per les tropes dirigides pel general Queipo de Llano, desenes de milers de persones van intentar fugir a peu per la carretera a Almeria.
- Els fugitius foren durament bombardejats des de l'aire i des del mar pels creuers *Almirante Cervera*, *Baleares* i *Canarias*
- Es van comptabilitzar entre 3.000 i 5.000 morts.
- A la ciutat de Málaga es va dur a terme una forta repressió contra la població, amb uns 20.000 afusellats.

La Campanya del Nord

CANVI D'ESTRATÈGIA PER PART DE FRANCO: OFENSIVA CONTRA EL NORD REPUBLICÀ.

- Abril del 37 – Bombardeig alemany sobre **Gernika** (dia 26) i altres poblacions de Biscaia.
- Juny del 37 – Ocupació de **Bilbao**.
- Estiu – Contraofensiva republicana com intent de distreure la pressió al front del nord: batalles de **Brunete** (Madrid, del 6 al 26 de juliol, amb victòria franquista) i de **Belchite** (Aragó, finals d'agost).
- Agost del 37 – Ocupació de **Santander**.
- Octubre del 37 – Campanya sobre **Astúries**. Caiguda de **Gijón** (20 d'octubre).
- Desembre del 37 – febrer del 38 – **Batalla de Terol**. Els republicans recuperen la ciutat de Terol, però aquesta torna a caure en mans franquistes el mes de febrer del 38.

Abril del 37 – març del 38

Portald'Història

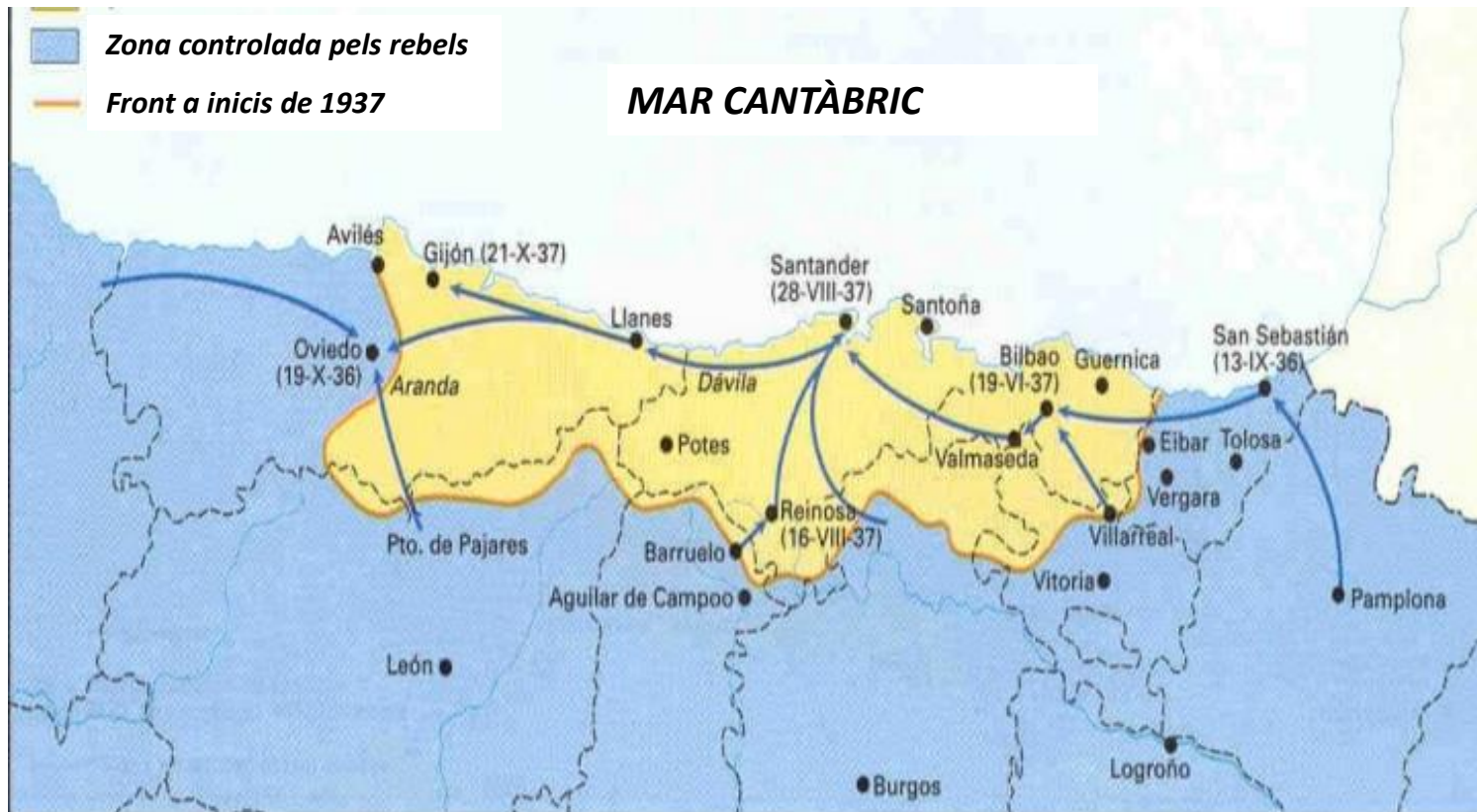

EL BOMBARDEIG DE GUERNIKA

El dia 26 d'abril de 1937 la **Legió Còndor** va arrasar la ciutat basca de **Guernika**, provocant entre 250 i 300 víctimes mortals. Dos dies després, les tropes franquistes ocupaven la històrica vila, seu de les antigues institucions d'Euskadi.

La Campanya del Nord (abril – octubre de 1937)

Mapa de sabuco.com

**L'ocupació
del País
Basc,
Cantàbria i
Astúries**

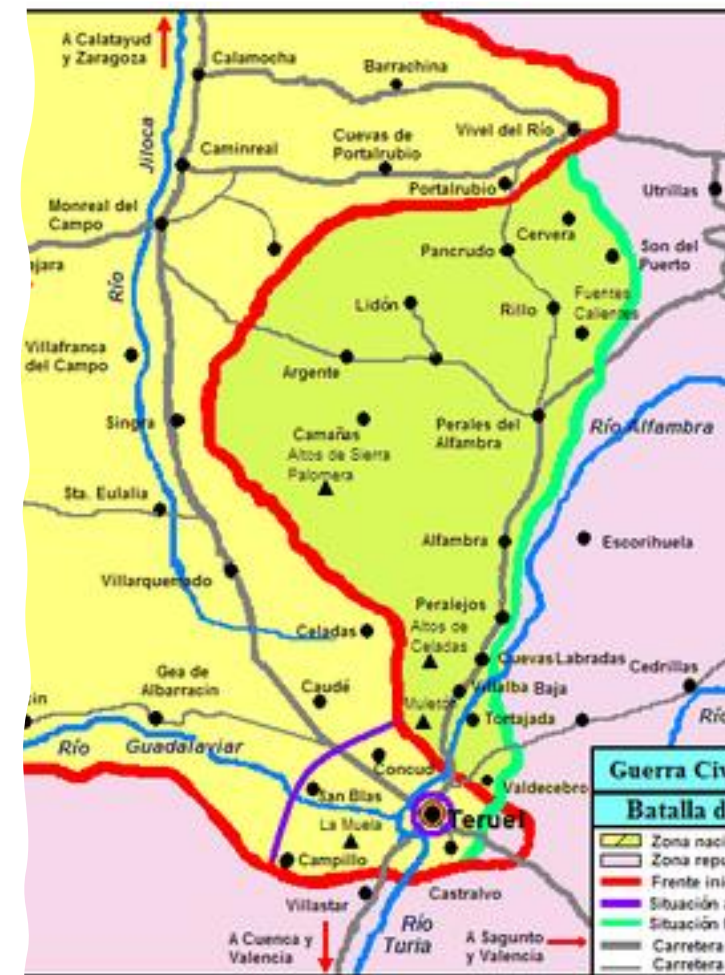
Les grans batalles del 37

Batalla de Brunete (Madrid) – del 6 al 26 de juliol de 1937, amb un resultat incert i un gran nombre de pèrdues humanes.

Batalla del Belchite (front d'Aragó) – 24 d'agost al 6 de setembre, amb victòria republicana.

Batalla de Terol (front d'Aragó) – desembre del 37 a febrer del 38, amb victòria final dels franquistes.

Març – abril de 1938

La Campanya d'Aragó

- Març del 38 – Inici de la **campanya d'Aragó** de l'exèrcit franquista, baixant l'**Ebre** cap a **Catalunya**.
- 3 d'abril – Ocupació de **Lleida** i **Gandesa**.
- 15 / 16 d'abril – l'Exèrcit de Franco arriba a la Mediterrània per **Vinaròs** i **Benicarló**, partint en dos el territori republicà i aïllant Catalunya de la resta del territori. Ocupa tota la província de Castelló i inicia el setge a la ciutat de València.

La Batalla del Segre (abril de 1938 – gener de 1939)

→ Després de la caiguda de Lleida, el front de guerra a la part occidental de Catalunya es va establir al riu Segre (des de Mequinensa passant per Balaguer fins als Pirineus), que va resistir fins al gener de 1939.

→ Per a aquest front, el Govern republicà va mobilitzar l'anomenada "Quinta del Biberó" (uns 27.000 nois nascuts el 1920). També van participar activament a la Batalla de l'Ebre.

→ En l'ofensiva franquista a Catalunya va actuar, juntament amb tropes marroquines i italianes, el ***Tercio de Requetés Nuestra Señora de Montserrat***, format majoritàriament per voluntaris catalans carlins.

Escenaris de la Batalla de l'Ebre

- Front inicial i final
- Avenç màxim 29-7-1938
- Territori recuperat durant l'ofensiva republicana

La Batalla de l'Ebre

25 de juliol – 16 de novembre
de 1938

La **Batalla de l'Ebre** fou l'última gran ofensiva republicana per procurar aturar l'avenç franquista i allargar la guerra.

Després de l'èxit inicial de l'ofensiva, Franco va utilitzar totes les forces disponible, inclosos alemanys i italians, i va efectuar un **contraofensiva** que obligà els republicans a replegar-se a la riba nord del riu, i iniciant una desordenada retirada.

L'ocupació de Catalunya

Novembre de 1938 – febrer de 1939

Després de la victòria de l'Ebre, Franco ordena l'atac final contra Catalunya i superar la línia Ebre-Segre-Noguera Pallaresa.

Caiguda de **Reus** i Tarragona – 15 de gener

Arribada a la línia del riu **Llobregat** – 25 de gener

Caiguda de **Barcelona** – 26 de gener

Caiguda de **Girona** – 4 de febrer.

Entre el 9 i el 12 de febrer les tropes franquistes arribaven a la **frontera francesa**.

Entre el gener i el febrer de 1939 van creuar la frontera amb França unes **500.000 persones**, entre elles **Azaña, Negrín, Companys** i el govern de la **Generalitat** i el **Govern basc**.

La Campanya del Centre: el final de la guerra.

Març de 1939

El 27 de febrer, **França i el Regne Unit** van reconèixer al govern de Franco com el govern legítim d'Espanya.

El dia 3 de març **Azaña** (refugiat a França) **va dimitir com a President de la República.**

5 de març – **Cop d'Estat del coronel Segismundo Casado a Madrid**, que inicià negociacions de rendició amb les tropes de Franco.

També es van produir revoltes contra Negrín (que havia tornat de França per continuar la resistència) en altres punts com Cartagena.

El coronel Segismundo Casado

Mapa d'operacions de l'última ofensiva franquista de la guerra al centre i a Llevant.

CUARTEL GENERAL DEL GENERALÍSIMO

ESTADO MAYOR

En el día de hoy, cautiva
y desarmado el Ejército Rojo,
han alcanzado las tropas na-
cionales sus últimos obje-
tos militares. La guerra
ha terminado.

El generalísimo

Francisco Franco

Por 1.º Abril 1939.

“La guerra ha terminado”

1 d'abril de 1939

Portald'Història

28 de març – Caiguda de Madrid

29 de març – Caiguda d'Almeria

30 de març – Caiguda de València i d'Alacant.

1 d'abril – FINAL DE LA GUERRA.